

Branislava Vasić

## VELIKA METAMORFOZA

(Vule Žurić, *Tigrero, Fabrika knjiga, Beograd, 2005.*)

Moja prva asocijacija na naslov najnovijeg romana Vuleta Žurića, bio je skorašnji svetski fenomen – čovek, negde iz Sjedinjenih Država, koji brojnim plastičnim operacijama pokušava da se transformiše u tigra. Interesantno je da bi se ovaj fenomen, svakako, mogao shvatiti kao metafora s obzirom da je svet današnjice prepun ne samo fizičkih, nego što je važnije duhovnih metamorfoza, koje su, opet, ne samo dozvoljene već i poželjne.

Iz ove perspektive gledano ni moja prva asocijacija nije sasvim slučajna, s obzirom na to da je *Tigrero* roman koji prezentuje jedan takav izmenjeni, deformisani svet, a i da je sam roman po svojoj kompozicionoj i naratološkoj specifičnosti upravo reprezent sveta o kome progovara. Tako tražeći pravi oblik da se prilagodi i opstane u njemu on stvara čak i svojevrstan jezički kod, koji postaje metajezik.

Pa ako pisce doživljavamo, između ostalog, i kao onaj posmatrački deo istorije koji beleži i svedoči s akcentom na anatomiji ljudskog, da se poslužim biblijskom sintagmom, onaj „sveti ostatak“, onda je sasvim logično da pisac ne može da ostane rezistentan na metamorfozu sveta kome pripada. Međutim, ono zbog čega Žurićev roman poseduje poseban kvalitet jeste način kako na taj svet reaguje i kako ga oblikuje u svom delu stvarajući od njega sopstveni literarni doživljaj.

Podnaslovna odrednica *roman(i) s protezom* otkriva s jedne strane i pišćev autoironijski odnos, a sa druge – množinskim nastavkom u zagradi sugerise dva moguća načina iščitavanja – naime, roman se može čitati i kao celina i parcijalno, mada je reč o istoj priči ispričanoj kroz različite pripovedne instance i različite pripovedačke perspektive, kao i različito vreme pripovedanja – simultano i retrospektivno. Tako i sa formalne strane *Tigrero* reprezentuje krhotine sveta koji je izgubio značenje, pa se vrtoglavo smenjivanje scena (naročito u prvom delu romana) predstavlja kao tumananje kroz semantički ispražnjene jezičke strukture. Istina u centru pišćeve pažnje jeste mali svet Srbije, ali čitava priča, fakat, prerasta granice regionalnog. I taj mali svet u svojoj izolovanosti gubi mogućnost komunikacije ne samo sa „velikim svetom“, u koji uzaludno pokušava da se integriše, već i unutar sebe samog. Zato je čitav roman ispričan u kodu sindroma Vavilonske kule, a floskule medija postaju, izgleda, jedini pravi junak romana. Stvarnost zamenjuje njena medijska simulacija, pa nije ni čudno što se roman odlikuje odsustvom autentičnih događaja. Kao što bi rekao Bodrijar u svojim *Simulacijama i simulakrumima* – *Radi se o zamenjivanju stvarnog njegovim znacima, to jest, o jednoj operaciji odvratanja svakog stvarnog procesa njegovim operativnim dvojnikom* (1991:6). Na taj način, Vule Žurić daje sliku našeg vremena kroz prazne označitelje, što nužno dovodi do prekida komunikacije i samim tim i besmisla koji nastupa.

Medijska komunikacija, kao najreprezentativniji čin današnjice, tematizovan i u Žurićevom romanu, predstavlja, kao što je poznato, isključivo jednosmernu komunikaciju, čiji je produkt oblikovanje reakcija i ponašanja u pravcu jednoobraznosti. S tim u vezi najuspelije je višestruko simbolično poglavlje koje predstavlja dnevnik jednog psa, a čiji monolog beleže samo stranice imaginarnog dnevnika. Višestruko simbolično, najpre, iz razloga što uzaludno „lajanje” jednog psa niti ko sluša niti razume, niti se misli jednog psa koga tiču. S druge strane simbolično je i zbog moguće aluzije na metamorfozu čoveka u psa ili psa u čoveka. Ne treba izostaviti ni interesantno metatekstualno uplitanje u ovom delu, pri čemu se otkriva autorovo književno nasleđe.

Kroz čitav roman, kao i u svakodnevici srpskog života, uzaludno, ali uporno se traže i podmeću dežurni krivci u jednom – upotrebiću oksimoron, ali s razlogom – „besmislenom ustrojstvu” autističnog sveta Srbije. I na kraju kada je Tigar uhvaćen ne dolazi do promene, već se čitava priča nekako ponovo vraća na početnu zamršenost, ne dolazi do efekta, kakav bi ostavio klasični rasplet u romanu pravolinijske radnje.

Završna scena u haškoj sudnici opet je vraćanje na početak, kao i signal da sve ostaje bez promene, da su sve priče uzaludne i pretvaraju se u mehaničko ponavljanje automatizama i floskula medijskog jezika, pri čemu se, što je već dobro poznata sociološka konstatacija, stvaraju neizbežni stereotipi, čija je imanentna pežorativnost, na našem području naročito, pojačana kičem koji nas guši sa svih strana. Međutim, parodijski ton čitave priče o hvatanju jednog i drugog tigra, onog s velikim i malim početnim T, daje u stvari jedan osobit šarm romanu i ne samo to, donekle se približava i samosvrhovitosti, pa se roman može iščitati i u tom ključu, dakle parodijskom. Tako da prilično mračan svet koji je opisan u romanu, na kraju, ipak, prekriva vedrina piščevog humora.